

ת נ ך

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון – ספר בראשית – (40×2) – 80 נקודות
פרק שני – נושאי ההרחבה – (20×1) – 20 נקודות
סה"כ – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון — בראשית (80 נקודות)

ענה על שתי השאלות 2-1.

בכל שאלה, ענה על סעיף א — חובה (25 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (15 נקודות).

(לכל שאלה — 40 נקודות)

1. קרא בראשית, ג', 1-8, 22-24.

בראשית, ג', 1-8

א וַהֲנַחֵשׁ הָיָה עָרוֹם מְכַלֵּי
 ב חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל-הָאִשָּׁה אֵף
 ג כִּי-אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הָגֶן: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
 אֶל-הַנָּחֶשׁ מִפְּרִי עֵץ-הָגֶן נֹאכָל: וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הָגֶן
 ד אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בּוֹ פֶּן תָּמּוּתוּ:
 ה וַיֹּאמֶר הַנָּחֶשׁ אֶל-הָאִשָּׁה לֹא-מוֹת תָּמוּתוּ: כִּי יָדַע אֱלֹהִים כִּי
 ו בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם וְהִיִּיתֶם כַּאֱלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב
 ז ורָע: וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכָל וְכִי תֹאוֹה-הוּא
 ח לְעֵינַיִם וַנַּחֲמֹד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִיו וַתֹּאכַל וַתֵּתֶן גַּם-
 ז לְאִשְׁתָּה עִמָּה וַיֹּאכַל: וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עֲרֻמָּם
 ח הֵם וַיִּתְּפוּ עַלָּה תְּאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֶת: וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל
 יְיָ אֱלֹהִים מִתְּהִלָּךְ בָּגֶן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְּחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ
 מִפְּנֵי יְיָ אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הָגֶן:

בראשית, ג', 22-24

כב וַיֹּאמֶר יְיָ אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב
 ורָע וַעֲתָה וּפְנִי-שְׁלַח יָדוֹ וּלְקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחִי
 כג לְעֹלָם: וַיִּשְׁלַחְהוּ יְיָ אֱלֹהִים מִגֶּן-עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת-הָאֲדָמָה
 כד אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם: וַיַּגִּדֵּשׁ אֶת-הָאָדָם וַיִּשְׁכֶּן מִקֶּדֶם לְגֶן-עֵדֶן
 אֶת-הַכְּרִבִּים וְאֶת לֶהֱט הַחֲרֹב הַמְתֵּהֲפֹכֶת לְשֹׁמֵר אֶת-הַדָּרֶךְ
 עֵץ הַחַיִּים:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 1-6 שלפניך.

בפסוקים אלה הנחש מפתה את האישה. ציין והסבר שלושה שלבים בתהליך פיתויה,

והסבר כיצד כל אחד מן השלבים משפיע על האישה.

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים 22-24 שלפניך.

(1) יש הטוענים כי בפסוקים אלה מתבטא חשש של אלוהים מן האדם.

הסבר טענה זו והבא מן הכתוב שתי ראיות לביסוסה. הסבר את הראיות שהבאת.

(7 נקודות)

(2) קרא גם בראשית, א', 26-28 וגם איוב, מ"ב, 1-2.

לפי כל אחד מן הקטעים האלה, האם יש לאלוהים סיבה לחשוש מן האדם? הסבר.

(8 נקודות)

ג. קרא את דברי אריך פרום שמובאים במאמרה של ש' שפרה:

א' פרום ראה בסיפור גן עדן מעשה של מרי [מרד] וחופש: 'האדם יוצר את עצמו בתהליך

היסטורי שתחילתו באקט [מעשה] הראשון של החופש – החופש להקמרות, לומר לא'.

(שפרה, ש' [2008]. חוה – האשה המורדת. בתוך ר' רביצקי [עורכת], קראות מבראשית, עמ' 57)

(1) ציין אם כל אחת משתי הדמויות – האישה והאדם – נוהגת על פי התפיסה שמציג

פרוה, או אם אינה נוהגת על פיה. נמק את דבריך.

(8 נקודות)

(2) האם אלוהים מאפשר לאישה ולאדם לנהוג על פי תפיסה זו? נמק את דבריך.

(7 נקודות)

2. קרא בראשית, ט"ו.

א אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר-ה'־
ב אֶל-אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר אֶל-תִּירָא אַבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ
ג שְׂכָרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד: וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנָי ה' מַה-תִּתֶּן-לִי
ד וְאֲנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי וּבֶן-מֶשֶׁק בֵּיתִי הוּא דֹמֶשֶׁק אֱלִיעֶזֶר:
ה וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֵן לִי לֹא נָתַתָּה זָרַע וְהִנֵּה בֶן-בֵּיתִי יוֹדֵשׁ אֹתִי:
ו וְהִנֵּה דְּבַר-ה' אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה כִּי-אִם אֲשֶׁר
ז יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ הוּא יִירָשְׁךָ: וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הֲבֵט-
ח נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם-תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר
ט לֹא כֹה יִהְיֶה זֶרְעֶךָ: וְהָאֱמֹן בִּה' וַיַּחֲשֹׁבָה לוֹ צִדְקָה:
י וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָתֵת
יא לָךְ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ: וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי ה' בְּמָה
יב אֲדַע כִּי אִירְשֶׁנָּה: וַיֹּאמֶר אֵלָיו קַח הָ לִי עֵגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת
יג וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאִיל מְשֻׁלָּשׁ וְתֹר וְגֹזָל: וַיִּקַּח-לוֹ אֶת-כָּל-
יד אֵלֶּה וַיִּבְתֵּר אֹתָם בַּתָּוֶךְ וַיִּתֵּן אִישׁ-בִּתְרוֹ לִקְרַאת רֵעֵהוּ
טו וְאֶת-הַצֶּפֶר לֹא בָתַר: וַיֵּרֶד הָעֵיט עַל-הַפָּגְרִים וַיֵּשֶׁב אֹתָם
טז אַבְרָם: וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא וְתִרְדְּמָה נָפְלָה עַל-אַבְרָם וְהִנֵּה
יז אֵימָה חֲשִׁכָה גְדֹלָה נִפְלֶתַת עָלָיו: וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדַע תֵּדַע
יח כִּי-גֵר וַיְהִי זֶרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדִּים וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע
יט מֵאוֹת שָׁנָה: וְגַם אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָּן אֲנֹכִי וְאַחֲרָי
כ אֲנִי יֵצְאוּ בְּרֶכֶשׁ גָּדוֹל: וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל-אַבְתָּיִךְ בְּשָׁלוֹם
כא תִּקְבֹּר בְּשִׁיבָה טוֹבָה: וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא-שָׁלֵם
כב עֹן הָאָמֹרִי עַד-הֵנָּה: וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וְעֹלְטָה הָיָה וְהִנֵּה
כג תֵּנוּר עֹשֵׁן וּלְפִיד אֵשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגְּזֵרִים הָאֵלֶּה: בַּיּוֹם
כד הָיוּ כָרֶת ה' אֶת-אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ נָתַתִּי אֶת-
כה הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּהַר מִצְרַיִם עַד-הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת: אֶת-
כו הַקֵּינִי וְאֶת-הַקֵּנִיז וְאֶת הַקְּדֻמִּי: וְאֶת-הַחֲתִי וְאֶת-הַפְּרִזִּי וְאֶת-
כז הַרְפָּאִים: וְאֶת-הָאֱמֹרִי וְאֶת-הַכְּנַעֲנִי וְאֶת-הַגְּרָגְשִׁי וְאֶת-
כח הַיְּבוּסִי:

ענה על סעיף א (חובה).

א. בקטע שלפניך אברם מביע ספקות פעמיים, ופעמיים האל מרגיע אותו. כתוב מה הם שני הספקות שאברם מביע. בנוגע לכל אחד מהם, כתוב מדוע אברם מביע אותם, ומה אלוהים אומר לו כדי להרגיע אותו.

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. חיתוך בעלי חיים ומעבר בין בתרים היו מקובלים בטקסי ברית במזרח הקדום. בחוזה ארמי שנתגלה בספירה, שבו התחייב המלך מתעאל להיות נאמן למלך בר גאיה, כתוב: כאשר ייגזר העגל הזה, כן ייגזרו מתעאל ושריו.

(ויינפלד, מ' [1982]. מבוא. בתוך אנציקלופדיה עולם התנ"ך [כרך בראשית, עמ' 108], תל אביב: דודון-עתי)

(1) הסבר מהי משמעות המעבר בין הבתרים (הגזרים) על פי החוזה הארמי.

(5 נקודות)

(2) למעבר ה' בין הבתרים בקטע זה לא יכולה להיות בדיוק אותה משמעות כמו למעבר

בחוזה הארמי. הסבר מדוע, וציין מה מדגיש המעבר של ה' בין הבתרים.

(10 נקודות)

ג. קרא את פירוש רד"ק לפסוקים 9-11:

ותור וגזול – [...] הוא הנדרס ואינו דורס [...] היו משל לישראל, שיהיו דרוסים ברגלי האומות בפשעיהם ברוב הזמנים. [...]

ויבחר אותם בתוך – [...] ורמז לו בזה שכל האומות האלה שהרעו לישראל, כולם יהיו מבוחרים ומחולקים [...] ויילחמו זו בזו עד שיכלו [...] ולא יהיו כן ישראל [...] ולימות המשיח יהיו לאחדים [...]

וירד העיט על הפגרים – [...] והם השלמים, שהם התור והגזול. [...] לאכלם ולכלותם, ואברם היה [...] מפריחם מעליהם. רמז לו בזה כי בכל דור ודור אומות העולם עומדים עלינו לכלותנו והקב"ה מצילנו מידם בזכות אברהם [...]

(1) לדעת רד"ק, את מי מייצג כל אחד מן המשתתפים בברית בין הבתרים? מהו המסר

של הסיפור, ולמי הוא נועד לדעתו? (10 נקודות)

(2) לדעתך, האם ייתכן כי מחבר הטקסט המקראי התכוון בכתיבתו לפירוש האלגורי

הזה (שבו משל ונמשל)? נמק. (5 נקודות)

פרק שני — נושאי ההרחבה (20 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 3-4.

חוק

3. קרא ויקרא, כ"ה, 39-46.

לֹא־יִמְוֹךְ אֶחָיִךְ עִמָּךְ וּנְמַכְרֶךָ לֹא־
 מ תַּעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדֶת עֶבֶד: כְּשֹׁכִיר כְּתוּשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד־שְׁנַת
 מא הֵיכַל יַעֲבֹד עִמָּךְ: וַיֵּצֵא מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל־
 מב מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל־אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב: כִּי־עֲבָדֶי הֵם אֲשֶׁר־
 מג הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְּרוּ מִמִּכְרַת עֶבֶד: לֹא־
 מד תִּרְדֶּה בּוֹ בַּפֶּרֶךְ וּיִרְאֶת מֵאֱלֹהֶיךָ: וְעֲבָדְךָ וְאִמְתְּךָ אֲשֶׁר יִהְיֶה־
 לְךָ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ עֶבֶד וְאִמָּה:
 מה וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים הַגֵּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם
 אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאֶרֶצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְאֻחֻזָּה:
 מו וְהִתְנַחֵלְתֶּם אֹתָם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרֵשֶׁת אֻחֻזָּה לְעַלְמָם בְּהֵם
 תַּעֲבֹדוּ וּבְאֻחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאֻחֵיו לֹא־תִרְדֶּה בּוֹ
 בַּפֶּרֶךְ:

א. בפסוקים 39-42 מפורטים כללים הנוגעים למעמד "העבד העברי". יש הטוענים כי הכללים האלה הוגנים.

הבא שתי ראיות מן הכתוב לביסוס טענה זו, והסבר את הסיבה לקביעת כללים אלה. (8 נקודות)

ב. (1) הכללים הנוגעים למעמד העבד הכנעני שונים מן הכללים המפורטים בפסוקים 39-42.

(2) קרא גם במדבר, ט"ו, 16. בסס טענה זו על שתי ראיות מן הכתוב, והסבר את הסיבה לשוני זה. (6 נקודות)

לדעתך, האם היחס אל מהגרי עבודה כיום צריך להיות על פי הכתוב במדבר, ט"ו, 16 או על פי הכתוב בויקרא, כ"ה, 44-46? הסבר ונמק את קביעתך.

(6 נקודות)

חכמה

4. איוב, ח', 1-10.

א וַיַּעַן
 ב בַּלְדָּד הַשּׁוּחִי וַיֹּאמֶר: עַד-אֵן תִּמְלֹל-אֱלֹה וְרוּחַ כְּבִיר אֲמַר־י
 ג פִּיךָ: הֲאֵל יַעֲזֹב מִשְׁפָּט וְאִם-שְׁדֵי יַעֲזֹב-צֶדֶק: אִם-כִּנְיָן חֲטָאוֹ-
 ה לוֹ וַיִּשְׁלַחֵם בְּיַד-פְּשָׁעָם: אִם-אַתָּה תִּשְׁחַר אֶל-אֵל וְאֶל-שְׁדֵי
 ו תִּתְחַנֵּן: אִם-יָוֶד וַיִּשָּׂר אַתָּה כִּי-עָתָה יַעִיר עָלֶיךָ וְשִׁלֵּם נֹת
 ז צֶדֶקְךָ: וְהִיָּה רִאשִׁיתְךָ מִצָּעַר וְאַחֲרִיתְךָ יִשְׁגָּה מְאֹד: כִּי-שָׂאֵל-
 ט נָא לְדָר רִישׁוֹן וְכוֹנֵן לַחֲקֹר אֲבוֹתָם: כִּי-תִמּוֹל אֲנַחְנוּ וְלֹא נִדְעַ
 י כִּי צֹל יִמְיָנוּ עַל־אָרֶץ: הֲלֹא-הֵם יִירוּךְ וַיֹּאמְרוּ לָךְ וּמִלִּפְסֵי יוֹצֵאוֹ
 מְלִים:

א. (1) מה בלדד טוען כלפי איוב?

על פי פסוקים 1-7, הסבר והדגם שלוש מן הטענות שהוא מביא. בסס את דבריך

על הכתוב. (6 נקודות)

ב. (2) לדעתך, האם בלדד צודק בטיעונו כלפי איוב? היעזר באיוב, א', 1-5, והסבר את דבריך.

(6 נקודות)

ב. בפסוקים 8-10 יש דימוי הקשור לחיי האדם.

(1) הסבר את הדימוי. (4 נקודות)

(2) הסבר כיצד השימוש בדימוי משרת את המטרה של בלדד. (4 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך